Výroční zpráva České astronomické společnosti za rok 1998

Rok 1998 byl pro Českou astronomickou společnost (ČAS) významným rokem. V dubnu se v Brně uskutečnil řádný sjezd společnosti. Bylo na něm zvoleno nové vedení, které v průběhu roku začalo výrazně rozšiřovat aktivity ČAS. V září se pak v Praze uskutečnila dlouho připravovaná mezinárodní konference JENAM'98. Stala se největší astronomickou konferencí v historii České republiky a největší konferencí, kterou ČAS pořádala za více než osmdesát let své existence. Rok 1998 byl také úspěšným rokem pro většinu poboček a sekcí ČAS.

Sjezdu ČAS předcházela předsjezdová plenární schůze v únoru v Praze. Vlastní sjezd se konal ve dnech 4.–5. dubna v prostorách Hvězdárny a planetária M. Koperníka v Brně. Proběhla na něm zejména diskuse o dalším poslání a úkolech ČAS. Sjezd pozměnil stanovy společnosti a zvolil nové vedení společnosti. Předsedou společnosti se stal RNDr. Jiří Borovička, CSc. vědecký pracovník Astronomického ústavu AV ČR v Ondřejově. Místopředsedou společnosti se stal Pavel Suchan, který též vykonává funkci pokladníka. Hospodářem zůstal Karel Halíř. Dr. Borovičku ve funkci tajemníka společnosti vystřídal RNDr. Miloslav Zejda, který je pověřen vedením členské databáze. Členem výkonného výboru (VV), který se zabývá prací s mládeží a kolektivními členy je RNDr. Petr Hájek a tiskovým tajemníkem se stal Jakub Rozehnal. Odstupující předseda RNDr. Jiří Grygar, CSc. pomáhá nyní vedení společnosti jako konzultant výkonného výboru. Od dubna byla zrušena placená funkce v sekretariátu. Administrativní práce provádějí členové VV a dobrovolní spolupracovníci, účetní služby jsou hrazeny fakturou.

Prioritami nového výkonného výboru se stalo:

- zviditelnění ČAS mezi odbornou i laickou veřejností různými formami – zejména zvýšenou publikační a propagační prací,
- pořádek v členské databázi – přesná evidence všech členů, plateb jejich členských příspěvků a dokončení výměny členských legitimací,
- rozvoj akcí pro vlastní členy
- podpora činnosti mládeže

Mimořádně významnou akcí byla 7. Evropská astronomická konference JENAM '98 (Joint European & National Astronomical Meeting for 1998) 9.–12. září v Praze. Uspořádáním této konference pověřila Evropská astronomická společnost (EAS) v roce 1996 Českou astronomickou společnost. Bylo to poprvé, kdy byla konference EAS svěřena zemi bývalého východního bloku. Ve spolupráci s Astronomickým ústavem AV ČR se ČAS tohoto úkolu zhostila úspěšně. Konference se zúčastnilo přes 300 astronomů z 35 zemí a podle vyjádření mnohých účastníků ji můžeme hodnotit jako velmi podařenou. V návaznosti na konferenci byl navíc 8. září uspořádán mezinárodní seminář o přípravách na "evropské" úplné zatmění Slunce 11.8. 1999 a 13. září 65. plenární schůze ČAS. Konference JENAM jednoznačně znamenala zviditelnění ČAS v rámci celé astronomické Evropy. Ve zpravodaji EAS, který má na 1500 odběratelů, vyšel následně článek nejen o konferenci, ale i o samotné ČAS. Jedinými kazy byl malý zájem českých sdělovacích prostředků (a to přesto, že před zahájením konference byla uspořádána tisková konference a každý den bylo pořádáno setkání novinářů s významnými přednášejícími) a kriminalita v Praze, která postihla i některé účastníky.

Od května začala Česká astronomická společnost vydávat tisková prohlášení, jejichž cílem je informovat širokou veřejnost o významných astronomických jevech a událostech, i o událostech s astronomií souvisejících. V průběhu roku bylo vydáno sedm tiskových prohlášení, z nichž některé našly poměrně rozsáhlou odezvu ve sdělovacích prostředcích. Archiv tiskových prohlášení lze najít na internetových stránkách ČAS (http://www.astro.cz). Internetové stránky ČAS, založené již v roce 1995, byly v průběhu roku zkvalitněny a obsahují nyní i pravidelně aktualizované zpravodajství z astronomie ("horké novinky"). Získaly si tak své pravidelné čtenáře (v průměru přes 30 přístupů denně).

Na podzim vydala Česká astronomická společnost publikaci autorů Západočeské pobočky ČAS "Zatmění Slunce 11. srpna 1999 - průvodce pro nejširší veřejnost". Na 36 stranách se zde přístupnou formou vysvětluje vše, co by měli vědět lidé, kteří budou chtít sledovat jedinečný přírodní úkaz - úplné zatmění Slunce procházející střední Evropou. Pro své členy pokračovala ČAS ve vydávání členského věstníku Kosmické rozhledy plus. V roce 1998 vyšla tři čísla. Další věstníky a publikace byly vydávány na úrovni jednotlivých poboček a sekcí ČAS a jsou uvedeny níže.

V roce 1998 došlo k dalšímu pokroku v evidenci členů ČAS a jejich plateb členských příspěvků. Podařilo se vytvořit elektronickou verzi databáze členů společnosti stávajících i minulých a z větší části proběhla výměna členských průkazů. 42 členové, kteří nezaplatili členské příspěvky na rok 1998, byli k 31.12.1998 vyřazeni ze seznamu členů. Přírůstek nových členů však tuto ztrátu kompenzoval a k 1.1. 1999 měla ČAS 404 individuální členy, zhruba o 15 více než před rokem. Počet kolektivních členů zůstal nezměněn (6). Členské příspěvky ČAS se skládají z centrálního příspěvku a příspěvků jednotlivých poboček a sekcí. Průměrný příspěvek pracujícího člena dosáhl v roce 1998 210 Kč (studenti a důchodci mají slevu). Pro rok 1999 byl centrální členský příspěvek zvýšen ze 100 Kč na 150 Kč, příspěvky poboček a sekcí zůstávají většinou na úrovni roku 1998. Dotace od Rady vědeckých společností pro ČAS činila v roce 1998 81 tisíc Kč.

VV ČAS věnoval rovněž pozornost koordinaci práce poboček a sekcí. Všechny složky společnosti obdržely harmonogram svých administrativních povinností vůči VV. Nefunkční složky (pedagogickou a historickou sekci) VV zrušil a převedl na odborné skupiny. Naopak po jednání s představiteli pobočky Třebíč revokoval VV své dřívější rozhodnutí o jejím zrušení a pobočka pokračuje s nově zvoleným vedením ve své práci. Dobře fungující složky si svou odbornou a spolkovou činnosti organizují samy. Následuje stručný přehled hlavních aktivit poboček a sekcí ČAS v roce 1998:

POBOČKA BRNO
- vydávání členského věstníku Časoprostor (v roce 1998 vyšlo 6 čísel)

POBOČKA ČESKÉ BUDĚJOVICE
- vydávání zpravodaje Jihočas
- pořádání odborných přednášek pro členy ve spolupráci s Hvězdárnou a planetáriem České Budějovice

POBOČKA PRAHA
- vydávání zpravodaje Corona Pragensis
- rozsáhlá přednášková činnost pro členy

POBOČKA TEPLICE
- dvě setkání severočeských astronomu (duben obec Zásada; září Teplice)

POBOČKA TŘEBÍČ
- měsíčně konané členské schůze pobočky
- členové pobočky zajišťují ve spolupráci s hvězdárnou v Třebíči pozorování pro veřejnost
- práce s mládeží

POBOČKA VÝCHODOČESKÁ
- dvě členské schůze
- zajišťování přednáškové činnosti pro členy
- distribuce cirkulářů s novinkami z astronomie členům pobočky
- podíl na přípravě a zajištění akcí hvězdárny v Úpici

POBOČKA ZÁPADOČESKÁ
- vydávání Astronomických informací s pobočkovou přílohou ZaČAS
- "povánoční" setkání členů - členská schůze
- jarní a podzimní pozorovací víkend
- poznávací expedice - Střední Čechy 98
- letní pozorovací expedice - Rokycany 99
- příprava expedice Z99 (za úplným zatměním Slunce) - vydání publikace pro nejširší veřejnost s celorepublikovým dosahem
- odborné přednášky pro členy
- příležitostná jednorázová pozorování (tečné zákryty, meteory)

SEKCE ASTRONAUTICKÁ
- hlášení nedošlo

SEKCE SLUNEČNÍ
- organizační zajištění služby Fotosferex (odborná pozorování sluneční činnosti)
- kompletizace a zpracovávání vizuálních pozorování Slunce (statistika) a pořizování synoptických map slunečních otoček
- lektorský a organizační podíl členů na odborných seminářích (např. JENAM 98)
- vydání dvou čísel Zpravodaje sluneční sekce

SEKCE B.R.N.O. - POZOROVATELŮ PROMĚNNÝCH HVĚZD
- organizační zajištění pozorování proměnných hvězd v rámci České republiky
- vydávání členského zpravodaje Perseus
- vydávání nepravidelného cirkuláře skupiny Medúza
- pořádání 38. praktika pro pozorovatele proměnných hvězd
- vydání sborníku 29. mezinárodní konference o výzkumu proměnných hvězd
- organizování 30. mezinárodní konference o výzkumu proměnných hvězd (Brno)
- příprava, tisk a distribuce mapek okolí proměnných hvězd

SEKCE KOSMOLOGICKÁ
- hlášení nedošlo

SEKCE ZÁKRYTOVÁ A ASTROMETRICKÁ
- vydávání Zákrytového zpravodaje pro členy sekce (v roce 1998 12 čísel)
- organizování víkendového setkání členů sekce ZARok (Rokycany)
- organizování expedic za tečnými zákryty hvězd Měsícem

SPOLEČNOST PRO MEZIPLANETÁRNÍ HMOTU (kolektivní člen se statutem sekce)
- vydávání Zpravodaje SMPH
- setkání členů sekce (duben 1998, Veselí nad Moravou)
- organizování pozorování meteorů a komet v rámci České republiky a zpracovávání výsledků

Pro rok 1999 zahájil VV ČAS přípravu dvou rozsáhlých projektů. Jedná se Astronomickou soutěž pro mládež a především Astronomický festival 1999 – akci, která u nás nemá dosud obdoby.

30. ledna 1999

RNDr. Jiří Borovička, CSc.
předseda ČAS

Zpráva o činnosti B.R.N.O. - sekce pozorovatelů proměnných hvězd ČAS za rok 1998

Úvod

B.R.N.O. – sekce pozorovatelů proměnných hvězd ČAS je největší skupinou pozorovatelů proměnných hvězd s regionální působností zejména v České republice a na Slovensku. Sekce se podílí na řadě aktivit ve spolupráci s dalšími společnosti a organizacemi, zejména Hvězdárnou a planetáriem M. Koperníka v Brně. Následující řádky tak neksou jen zprávou o činnosti sekce, ale snaží se postihnout veškeré dění v oblasti výzkumu proměnných hvězd na našem území.

1. Pozorování zákrytových dvojhvězd

1.1 Pozorování a jejich výslekdy, proměnářské databáze

Naši pozorovatelé v roce 1998 vykonali a zaslali k publikaci celkem 451 pozorování (z toho pouze 11 nevyhovělo požadavkům pro další zpracování) (stav k 18. 1. 1999). Velmi cenné je to, že téměř 40 % výsledků tvoří pozorování velmi slabých, "zanedbaných" proměnných hvězd prováděných navíc CCD kamerou. Protože byla v uplynulém roce doručena k zápisu i starší pozorování, upřesníme čísla i let nejblíže minulých (viz tabulka 1). Bohužel ani teď není tabulka kompletní. Pozorovací deníky několika pozorovatelů ještě ukrývají přibližně dvě až tři desítky dalších pozorování.

Rok	Počet zapsaných pozorování	Počet vyřazených pozorování	Počet poz. vhodných k publikaci	Počet odhadů	Počet pozorovatelů
1 989	508	13	495	7842	89
1 990	466	16	450	7229	82
1 991	599	57	542	10031	80
1 992	435	46	389	7333	75
1 993	422	63	359	6663	72
1 994	573	45	528	9629	66
1 995	663	21	642	10635	57
1 996	373	22	351	6163	52
1 997	507	24	483	8286	56
1 998	451	11	440	8319	48

Tabulka 1. Počet pozorování v posledním deseletí

V tabulce 2 a, b, c je uvedeno vždy deset nejúspěšnějších pozorovatelů v letech 1996, 1997, 1998.

1 997						1 998					
Pozorovatel	počet poz.	počet odh.	sledov. poz. hv.	odh./ poz.	body/ poz.	Pozorovatel	počet poz.	počet odh.	sledov. poz. hv.	odh./ poz.	body/ poz.
Šafář J. [1)]	75 (5)	1770 (88)	636 (50)	24	8,5	Šafář J. [1)]	103	2369	851	23	8,3
Čechal J.	36	615	177	17	4,9	Zejda M. [1)]	49	724	422	15	8,6
Netolický M.	35	568	156	16	4,5	Netolický M.	30	432	155	14	5,2
Polloczek R.	33	463	66	14	2,0	Polloczek R.	23	263	67	11	2,9
Rottenborn M.	29	408	71	14	2,4	Čechal J.	21	299	96	14	4,6
Větrovcová M.	28	391	71	14	2,5	Brát L.	16	244	43	15	2,7
Brát L.	25	350	91	14	3,6	Rottenborn M.	16	251	39	16	2,4
Minář J.	22	348	45	16	2,0	Větrovcová M.	16	233	45	15	2,8
Dědoch A.	15	262	78	17	5,2	Hájek P. [1)]	15 (10)	737 (493)	65 (47)	49	4,3
Sobotka P.	15	208	55	14	3,7	Sobotka P.	14	227	36	16	2,6
Bracek O.	15	255	64	17	4,3	Bracek O.	12	159	58	13	4,8

Tabulka 2. Nejlepší pozorovatelé let 1996 - 1998 (údaje za jménem pozorovatele značí počet publikovaných pozorování [v závorce je počet CCD nebo fotoelektrických vykonaných společně více pozorovateli], počet odhadů, resp. měření v těchto pozorováních, sledovanost hvězd v bodech [viz katalogy BRKA 1997a 1998] a průměrný počet odhadů, resp. měření na jedno pozorování a průměrná sledovanost pozorovaných hvězd)

[1)] J. Šafář, M. Zejda a částečně i P. Hájek provádějí CCD pozorování. V jejich případě nejde o počet odhadů, ale počet měření se CCD kamerou.

Pořadí	Pozorovatel, působiště	Počet pozorování	Počet odhadů
1	Dědoch A., Praha	511	7475
2	Šilhán J., Ždánice, Brno	385	9444
3	Borovička J., Praha	378	5238
4	Wagner V., Havířov, Praha, Řež	354	6922
5	Hájek P., Vyškov	286 (13)	4940 (640)
6	Zejda M., Třebíč, Brno	263 (5)	4721 (88)
7	Svoboda P.,Prostějov, Brno	248	6017
8	Šafář J., Brno	227 (5)	5402 (88)
9	Luťcha P., Brno	212	3820
10	Větrovcová M., Plzeň	209	3523
11	Mánek J., Praha	196	2968
12	Polloczek R., Ostrožská Nová Ves	193	3660
13	Rottenborn M. , Plzeň	181	3116
14	Sobotka P., Kolín	172	3089
15	Brát L., Kolín	162	2606
16	Slatinský A., Havířov, Kopřivnice	154	2668
17	Červinka T., Zlín	146	2733
18	Kučera Pe., Ždánice	142	2622
19	Carbol K., Zlín	127	3636
20	Polák J. , Plzeň	120	2119
21	Kratochvíl A., Ejpovice	118	1899
22	Žďárský F., Úpice	113	2534
23	Štěpán P., Hýsly	111 (8)	1853 (376)
24	Netolický M., Brno	103	1743
25	Troubil Petr, Ždánice	100	1666

Tabulka 3. Nejlepší pozorovatelé let 1960 -1998 (v závorkách je uveden počet CCD nebo fotoelektrických pozorování, na kterých se pozorovatel podílel)

Pořadí	Jméno a působiště pozorovatelky	Počet pozorování	Počet odhadů
1	Větrovcová M. , Plzeň	209	3 523
2	Znojilová M., Vyškov	58	1 376
3	Znojilová P., Vyškov	50	1 050
4	Loužilová P., Plzeň	47	959
5	Houzarová H., Třebíč	36	755
6	Machková N., Bratislava, SR	29	742
7	Vavřincová J., Uh. Hradiště	26	507
8	Šafářová E., Brno	24	586
9	Polloczková I., Ostrožská Nová Ves	23	416
10	Macuchová S., Vlkoš	21	284

Tabulka 4. Nejlepší pozorovatelky let 1960 – 1998

K 19. 1. 1999 obsahuje deník pozorování 12 861 položek, z toho je 128 prázdných záznamů a 1385 vyřazených pozorování, což celkově znamená 229 722 odhadů či měření. Publikovaných či k publikaci připravených je 11 476 pozorování. Na tomto počtu se podílelo celkem 751 pozorovatelů. Tabulka 3 přináší přehled 25 nejúspěšnějších pozorovatelů v absolutním pořadí a tabulka 4 pak 10 nejlepších pozorovatelek. V rámci programu byly publikovány nebo jsou k publikaci připraveny okamžiky minim (respektive maxim) jasnosti 547 hvězd ze 45 souhvězdí[2)].

[2)] Poznámka: V letech 1960-1965 se v rámci programu pozorovaly i hvězdy typu RR Lyrae.

Výrazným pomocníkem při zpracování pozorování se stal systém Gorgona. Jeho zavádění do praxe však není jednoduché a vyžaduje pečlivou přípravu ze strany distributorů i uživatelů. V několika případech byl systém dodán

nekompletní, za což se všem omlouvám. V průběhu roku byl systém dále vylepšován. Byla též odstraněna závažná systémová chyba (systém pracoval jen na PC s procesorem Intel). Program je k dispozici na brněnské hvězdárně všem zájemcům a je také vystaven ke stažení na našich WWW stránkách.

1.2 Katalog BRKA 1998

Katalog zákrytových proměnných hvězd, další ze spravovaných databází, nyní obsahuje 635 zákrytových dvojhvězd, z toho 510 algolid, 63 hvězd typu β Lyr, 62 hvězd typu W UMa. U 37 hvězd je předpovídáno i sekundární minimum. Elementy pro předpověď byly průběžně revidovány.

1.3 Kartotéka pozorovatelů

Kartotéka pozorovatelů obsahuje 1059 záznam o 1033 astronomech. Z toho je 843 mužů a 143 žen. V letošním roce bylo do kartotéky připsáno 10 nových jmen, z nichž většina polovina se aktivně zapojila do pozorovacího programu sledování zákrytových dvojhvězd nebo se pak podílí na činnosti skupiny Medúza.

2. Pozorování fyzických proměnných hvězd - činnost skupiny Medúza

2.1 Výsledky pozorování

Další úspěšný rok má za sebou pozorovatelská skupina Medúza, v jejímž čele stojí dr. Hájek. Počet jejích členů se rozšířil na 37 včetně spolupracovníků ze Slovenska, Itálie, Polska, Francie a Španělska. Celkově se na programu Medúzy v průběhu několika let podílelo 41 osob. Byla prohloubena úzká spolupráce zejména se západoevropskou pozorovací skupinou GEOS. V loňském roce získali členové Medúzy téměř 6205 odhadů. K 11. 1. 1999 jich bylo celkem 16 825. Nejaktivnější pozorovaté za rok 1998 jsou uvedeni v tabulce 5. Souhrnné výsledky – nejaktivnější pozorovatele za dobu existence programu Medúzy uvádí tabulka 6.

Pořadí	Pozorovatel	Počet odhadů
1	Petr Sobotka (P)	1142
2	Luboš Brát (L)	1135
3	Veronika Němcová (VN)	811
4	Libor Novák (LN)	652
5	Jerzy Speil (SP)	589
6	Mario Checcucci (CC)	226
7	Roman Maňák (RM)	204
8	Miroslav Blaho (MB)	201
9	Martin Mojžíš (MM)	187
10	Petra Fědorová (PF)	176

Tabulka 5 Nejaktivnější pozorovatelé skupiny Medúza v roce 1998

Pořadí	Pozorovatel	Počet odhadů
1	Luboš Brát (L)	4610
2	Petr Sobotka (P)	4063
3	Jerzy Speil (SP)	1544
4	Libor Novák (LN)	1033
5	Veronika Němcová (VN)	1016
6	Petr Skalák (SK)	870
7	Mario Checcucci (CC)	521
8	Ladislav Šmelcer (SM)	494
9	Miroslav Blaho (MB)	388
10	Roman Maňák (RM)	292

Tabulka 6 Nejúspěšnější pozorovatelé fyzických proměnných hvězd v rámci programu skupiny Medúza

2.2 Pozorovací program, příprava a prezentace výsledků

V průběhu roku 1998 se podařilo zprovoznit na hvězdárně ve Vyškově CCD kameru SBIG ST 7, která by měla sloužit zejména monitorování fyzických proměnných hvězd. V průběhu letního praktika ve Vyškově bylo pokusně provedeno simultánní vizuální a CCD pozorování.

Skupina Medúza připravila k tisku Katalog fyzických proměnných hvězd 1998, který shrnuje nejen základní katalogové údaje o všech 199 hvězdách pozorovacího programu, ale také vlastní výsledky pozorování včetně převážné části výsledků z roku 1998. Obšírněji bylo o výsledcích Medúzy referováno v 5 číslech Cirkuláře a průběžně také na WWW stránkách.

Zejména pro své členy a spolupracovníky připravilo vedení Medúzy (triumvirát Brát, Hájek, Sobotka) soubor mapek Medúza I.

Členové Medúzy vyhlásili prostřednictvím internetu (VSNET) celosvětovou pozorovací kampaň na hvězdu QR And.

3. Ediční činnost

Ediční činnost v rámci programu za rok 1998 sestávala jak z tradičních, víceméně periodických tiskovin, tak z edice a příprav jednorázových projektů.

Stejně jako v předchozích letech vydávala Hvězdárna a planetárium M. Koperníka předpovědi okamžiků minim jasnosti pro hvězdy s mapkou a tzv. hlídky. K předpovědím byl vydán i katalog hvězd BRKA 1998. Sekce též pod hlavičkou skupiny Medúza vydala Katalog fyzických proměnných hvězd 1998.

Pokračovalo vydávání věstníku sekce - Perseus. Výkonným redaktorem byl v roce 1998 dr. Zejda. V roce následujícím by jej měl vystřídat v této funkci Petr Sobotka. Sazbu provádí ing. Šafář na brněnské hvězdárně a tisk vyřizuje dr. Hájek ve Vyškově. Na nákladech na vydávání se podílí ČAS a brněnská hvězdárna. Na počátku roku bylo vydáno i jedno číslo expresního Persea.

Skupina Medúza prezentovala výsledky své práce v 5 Cirkulářích.

Pokračovaly práce na druhém dílu publikace Pozorování proměnných hvězd.

Mezi proměnářské tiskoviny řadíme samozřejmě i mapky okolí proměnných hvězd. V průběhu roku 1998 byl vydán soubor mapek Medúza I a připravuje se soubor mapek Medúza II. Probíhá distribuce starších map z naší edice (podle aktuálních nabídkových seznamů), případně i mapek BAV, GEOS, AAVSO (podle katalogů, které je možné si objednat na brněnské hvězdárně). Současně byly péčí ing. Šafáře vytvářeny pracovní mapky zejména slabých proměnných hvězd pro potřeby pozorovacího stanoviště na brněnské hvězdárně (RL 400 + CCD). Za pomoci několika spolupracovníků byl vytvořen seznam mapek obsažených v archivu brněnské hvězdárny.

Na začátku roku vyšly nákladem 150 kusů sborníky 29. mezinárodní konference o výzkumu proměnných hvězd v rozsahu 207 stran a 20. stelární konference českých a slovenských astronomických pracovišť v rozsahu 172 stran. Výkonným redaktorem sborníků byli Mgr. Dušek a dr. Zejda. Zbylé sborníky je možné si objednat na brněnské hvězdárně.

Ve vynikající práci na správě WWW stránek sekce pokračoval L. Brát. Stránky naleznete na adrese http://astro.sci.muni.cz/variables/brno. WWW stránka je součástí stránky informující o výzkumu proměnných hvězd v České republice http://astro.sci.muni.cz/variables. Grafická podoba stránek sekce a jejich obsah, zahrnující jak všeobecné údaje o proměnných hvězdách, pozorovacích programech, kampaních, zajímavostech tak i o organizacích či skupinách pozorovatelů proměnných hvězd v České republice, byla několikrát oceněna našimi i zahraničními odborníky.

Členové skupiny Medúza (zejména triumvirát Hájek, Brát, Sobotka) pokračovali ve vydávání vlastního nepravidelného cirkuláře.

Mgr. Šilhán spolu s F. Vaclíkem za pomoci L. Bráta a P. Sobotky připravili oddíl Proměnné hvězdy v Hvězdářské ročence 1998.

4. Vnitřní záležitosti

K 31. 12. 1998 měla sekce 105 členů ze šesti zemí(!). Více než dvě třetiny členů jsou našimi kmenovými členy. K pracovní skupině Medúza se hlásilo 37 pozorovatelů. Činnost této skupiny ukázala, že vedení sekce se vydalo správnou cestou, když před několika lety zveřejnila svůj záměr přeměnit monotonní zaměření sekce na zákrytové proměnné hvězdy a tomu odpovídající vnitřní strukturu sekce. Obrazně řečeno byl nastartován proces přeměny jednopokojového domu pozorovatelů zákrytových dvojhvězd, kolem něhož bylo postaveno několik přibytků ostatních pozorovatelů na velký mnohapokojový dům, v němž mají místo všichni slušní proměnáři. Nyní je jen třeba uspořádat vnitřní vztahy mezi obyvateli jednotlivých pokojů... Model sekce s několika skupinami různého zaměření je ve světě obvyklý pro větší společnosti, kam nepochybně nejen prostým počtem členů patříme.

Výbor sekce se sešel na dvou schůzkách (6. a 7. 11.) na brněnské hvězdárně. Většina organizačních záležitostí byla vyřizována prostřednictvím e-mailu, neboť až na tajemníka J. Šilhána mají všichni členové výboru sekce k dispozici elektronickou poštu.

V závěru roku proběhly volby nového výboru sekce. Členové sekce mohli hlasovat korespondenčně nebo v tajném hlasování na plenární schůzi sekce (7. 11.). Byl zvolen výbor sekce v tomto složení: M. Zejda (předseda), P. Hájek, J. Šilhán (hospodář), L. Brát, J Šafář, Z. Mikulášek, J. Mánek, M. Wolf, D. Hanžl (pořadí odpovídá počtu získaných hlasů). Náhradníci: V. Šimon, P. Hadrava, K. Petrík a P. Sobotka. Revizorkou se stala E. Šafářová a náhradníkem revizorky Š. Paschke. Na následné schůzi výboru sekce byl místopředsedou zvolen P. Hájek a do výboru byl jako desátý člen kooptován K. Petrík.

Výbor sekce rozhodl ponechat pro rok 1999 sekční příspěvky ve stejné výši jako v roce 1998, tedy základní příspěvek Kč 80,-, slevněný (pro studenty, důchodce a vojáky zákl. služby) 50,- a pro členy s kontaktní adresou mimo území ČR Kč 150,-.

Během léta proběhly tradiční pozorovací akce - praktika. Ve Vyškově se ve dnech 20. července - 1. srpna konalo, již praktikum pro pozorovatele proměnných hvězd, většinou zaměřené na pozorování fyzických proměnných hvězd. Souběžně se konalo i praktikum ve Ždánicích. Své pozorovací akce uspořádala i plzeňská a pražská skupina pozorovatelů. Kromě delších prázdninových praktik či expedicí se uskutečnilo i několik pozorovacích víkendů na hvězdárně ve Vyškově a v okolí Plzně. Možnosti stáže či práce se CCD kamerou na brněnské hvězdárně využili 3 zájemci.

Ve dnech 6. - 8. 11. uspořádala Hvězdárna a planetárium M. Koperníka ve spolupráci s B.R.N.O. - sekcí pro pozorovatele proměnných hvězd ČAS tradiční setkání proměnářů 30. konferenci o výzkumu proměnných hvězd. O průběhu konference je možné se dočíst v Perseu 4/1998 nebo na WWW stránkách sekce.

O prestiži naší sekce svědčí i výsledky voleb do Výkonného výboru České astronomické společnosti. V šestičlenném výboru společnosti je sekce zastoupena hned čtyřikrát (J. Borovička – předseda, P. Suchan – místopředseda, M. Zejda – tajemník, P. Hájek).

4. Zahraniční kontakty

Rok 1998 nebyl na výjezdy našich členů do zahraničí nijak bohatý. Na druhé straně jsme však měli výjimečnou příležitost sledovat jednání vrcholné evropské astronomické konference JENAM'98 v Praze. Na konferenci se podařilo navázat některé zajímavé kontakty např. s japonským pozorovatelem dr. Nakamurou. Naše sekce byla zastoupena 9 členy a jako jediná ze složek ČAS se prezentovala svojí vývěskou.

Pokračovala velmi dobrá spolupráce se správcem databáze BAV F. Agererem, členy GEOS a GDS, pracovníky SAI v Moskvě (zejména s S. Antipinem a prof. N. Samusem), společnostmi VSOLJ, BAA-VSS a dalšími.

Slovenští pozorovatelé uspořádali dva semináře: ZIRO'98 (v termínu 2. - 4. 4., bohužel kolidujícím se sjezdem ČAS) a Bezovec bez hraníc (22. –24. 5.), kterého se zúčastnili dva zástupci z ČR. Ve dnech 19. – 21. 11. se pak dva zástupci sekce aktivně zúčastnili konference Novinky v astronomii '98 v Tatranské Lomnici.

Plánovaná konference GEOS, GDS v Itálii pořadatelé přesunuli na jaro roku 1999.

V České republice jsme mohli hostit dva význačné hosty. Na počátku roku u nás trávil dovolenou vedoucí kolektivu připravujícího GCVS prof. Samus a uvolil se přednést v Brně pro naše členy přednášku. V létě navštívil brněnskou a vyškovskou hvězdárnu dr. Dimitrijevič, ředitel hvězdárny v Bělehradě.

Závěr

Rok 1998 lze hodnotit jako úspěšný z několika důvodů:

- v programu pozorování zákrytových dvojhvězd došlo k výraznému růstu hodnoty pozorování
- skupina Medúza pokračovala ve velmi úspěšné pozorovatelské činnosti,
- sekce dobře prezentovala svoji činnost na WWW stránkách, v tiskovinách i na konferenci JENAM.

Lze si jen přát, aby rok 1999 znamenal prodloužení nastoupeného trendu a byl provázen stálým úsilím pozorovatelů - využít každé jasné noci pro pozorování.

Miloslav Zejda

RNDr. Miloslav Zejda
předseda B.R.N.O. - sekce PPH